

'S-GRAVENHAGE, 30 November 1954

Ref. No. 13025

AAN: MINISTERIE VAN BUITENLANDSE ZAKEN

Fotocopie nr: 109.063

M, S, T,

FC

CODETELEGRAM

Plaats van afzending: DJAKARTA

Datum van afzending: 30-11-54

Inhoud (Paraphrase) —

Datum van ontvangst: 30-11-54

ZEER GEHEIM

Voor de Minister persoonlijk.

Hier volgt het bij mijn 668 aangekondigde verslag van mijn onderhoud met Iken en De Koe van de KPM van hedenmiddag. Vooraf vermeld ik, dat ik de vrijheid genomen heb, de "enkele topfiguren uit de scheepvaartwereld", vermeld in Uw 466, voorlopig tot deze twee heren te beperken, enerzijds uit overweging dat de rol van de KPM in deze materie van bepaald overwegend belang is, anderzijds uit vrees om meer dan strikt nodige ruchtbaarheid aan deze zaak te geven, terwijl bovendien de kwaliteit en de zelfstandigheid van de andere scheepvaart-vertegenwoordigers ter plaatse bepaald lager is te taxeren dan die van deze KPM directeuren.

Het gesprek omvatte twee onderwerpen:

- Ten eerste - Welke hulp kan de KPM verlenen als de nood aan de man komt.
- Ten tweede - Kan een bedreiging met lamlegging van het interinsulair scheepvaart- en luchtvaartverkeer, indien de veiligheid van Nederlanders ernstig gevaar zou lopen, als een effectief middel om de Indonesische Regering tot inkeer te brengen, worden beschouwd.

Ten aanzien van het eerste onderwerp meende de KPM directie, dat in noodgevallen op zeer korte termijn wel een massale afvoer van Nederlanders uit de havens van Noord Java te organiseren zou zijn, waarbij uiteraard aan een kort reistraject moet gedacht worden, derhalve bestemming Singapore, zonder enig comfort voor de passagiers. Iedere dag liggen er voldoende schepen in de havens en zijn er telegrafisch voldoende schepen te derouteren om in een paar dagen tijds vele duizenden te kunnen afvoeren. Er is daarbij echter een ernstige bottle-neck te overwinnen, namelijk het transport van de evacués naar de havens. Dit heeft in November 1945 ook in Surabaia tot grote verliezen geleid, aangeziende trucks met evacués op de weg werden beschoten. Inderdaad liggen de drie grote havens op Java in dit opzicht zeer kwetsbaar tengevolge van lange en nauwe toegangswegen tot de steden. Dit probleem schijnt alleen oplosbaar indien effectieve militaire hulp van Indonesische zijde kan worden geboden, een uiteraard zeer onzekere voorwaarde! In het gehele vraagstuk van de massa- evacuatie liggen trouwens zoveel onvoorzienbare elementen, dat men in noodgevallen praktisch geheel op improvisatie en goed geluk aangewezen zal zijn. Bovendien komt deze evacuatie waarschijnlijk eerst in aanmerking wanneer er talrijke slachtoffers gevallen zijn. Massale terugtrekking van Nederlanders voor de nood hoog is gestegen betekent liquidatie ineens en voor goed van de Nederlandse belangen, waartoe niet dan in uiterste noodzaak kan worden overgegaan. Wel is natuurlijk te overwegen een evacuatie in verschillende fasen, waarbij vrouwen en kinderen in eerste instantie zouden worden weggezonden. Dit betekent echter reeds het creëren van paniek, waarbij uiterst onzeker is, of de mannen tot achterblijven zullen kunnen worden bewogen.

-2-

Ter beveiliging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal worden geantwoord.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon worden gesproken.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig te worden opgeborgen.
4. Kladpapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen te worden verbrand (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrassen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen worden vervaardigd.

CODETELEGRAM

Ten aanzien van het tweede onderwerp was het voor de KPM directie geen vraag dat binnen 24 uur het interinsulair verkeer praktisch is stil te leggen door terugtrekking van de Nederlandse schepen en van KLM personeel, dat de technische dienst van KLM en Garuda verzorgt. De Indonesische Regering is zich dit gevaar zeker bewust en heeft dit, voor het geval van een wereldoorlog, reeds herhaaldelijk met de betrokken maatschappijen besproken. Iken is echter terecht huiverig dit wapen anders dan in hoge nood te hanteren. Toch vraag ik mij af, of het op verhitte gemoederen hier te lande geen heilzame uitwerking zou kunnen hebben, wanneer bijvoorbeeld eens in een (geïnspireerd) artikel in een vooraanstaand Nederlands of buitenlands periodiek een objectieve beschouwing over deze mogelijkheid zou worden gegeven. De hier zo gemakkelijk aangenomen weerloosheid van de Nederlandse belangen in Indonesie zou daardoor wellicht in een ander licht komen te staan.

Het hiervoor weergegeven gesprek werd besloten met de toezegging om over deze onderwerpen nog eens nader de gedachten te doen gaan en terzake contact te houden. Iken en De Koe zegden volstreekte geheimhouding toe.

VAN ITTERSUM 669.

NW/

Ter beveiliging van code-verbindingen zijn o.a. de volgende punten van belang:—

1. Op een codetelegram mag telegrafisch niet in open taal geantwoord worden.
2. Over de inhoud van een codetelegram mag niet met verwijzing naar dat telegram per telefoon gesproken worden.
3. Dossiers, welke codetelegrammen bevatten (ook in paraphrase), dienen veilig opgeborgen te worden.
4. Kladpapier, carbonpapier en dergelijke verband houdende met codetelegrammen dienen verbrand te worden (versnipperen is niet voldoende).
5. Afschriften van paraphrasen van codetelegrammen mogen uitsluitend door de afd. Verbindingen vervaardigd worden.